

מזת' קזת הזכר שזה

וואס דורך איר שפירט מען די זיסקייט פונ'ם באשעפער

משיחותיו של הגאון רבי מנחם ברוך יאזעע שליט"א בעל 'מותיקות התורה'

סיפור לשולחן שבת

לא שוה לרבי על המקום

באמתחתי מעשה נפלא וברצוני לפרסמו
לקראת הימים הנוראים:

בהיותי ילד הבטחתי לקב"ה בערב ראש השנה, שלעולם לא אריב עם בני אדם על מקום ישיבה בבית הכנסת, וזאת מחמת שלדאבוני ראיתי באותה שנה, מריבה שארעה למול עיני, בין שני מתפללים בשבת שובה על מקום ישיבה.

הבטחה זו לא באה לכלל נסיון עד לפני מספר שנים, כאשר אני כבר אבא לתשעה ילדים כ"י, וכך היה המעשה: בערב ראש השנה, קניתי ארבעה כסאות בבית הכנסת, בעבורי ובעבור ילדי.

בזמן התפלה מי שישב לידי הושב באחד מהמקומות שקניתי, את בנו. הדבר הסב לי נסיון כי היה ברור לי שהוא יודע שהמקום שיד לי, אך זכרתי את מה שהבטחתי לקב"ה ושתקתי. בלית בררה הושבתי את בני על ברכי במשך כשעה תמה, לאחר מכן הבן של אותו יהודי ישב במקום של בני קם כנראה לבית הכנסת וכמה רגעים לאחר מכן ארע דבר נורא:

מאורר ברזל גדול שעמד תלוי מעל אותו מקום נפל על אותו כסא בחבטה נוראה עד כדי שהמאורר נשבר מעצמת החבטה. התפלה נעצרה לכמה רגעים וכלם חיששו לשלומם של היושבים

<<

לקח מהפרשה

לחיות את כל הטוב שה' מרעיף עלינו

מביאים וקוראים רק בזמן שמחה. ולא כקון שאף הוא הביא פרות בראש השנה לפני ה' ככפורים, ומחמת שלא בא בשמחה לא נתקבלה מנחתו.

ואנו קוראים פרשה זו בסוף השנה, להזכיר לנו שנתבונן בכל הטוב והחסד שהבורא השפיע עלינו במשך השנה החולפת. וכעין מצות ודוי מעשרות שנאמרה בפרשתנו, שאנו 'מוודאים' ומאמתים את כל

הטוב שיש לנו.

ונצטוינו להביא את הפרות לכהן אשר יהיה בימים ההם - הכהנים הצדיקים שבכל דור שמלמדים אותנו היאך להפיר טובה על כל החסד, כמו שנאמר "כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו".

ואפשר לדרוש על זה מה שאמרו חז"ל "כל ישראל ערבים זה לזה", מלשון ערבות. כאשר אדם שומע נסים אצל השני, ה' מסבב שישמע את הנס בכדי שיודה לבורא על הנס, מתוך ערבות ומתיקות. וזה משלים את חובת האדם להודות על אין ספור נסים, שאולולא שהיה שומע את הנס לא היה שם אל לבו להודות על כן.

לדגמא, כאשר יש לאדם איזה מחלה בגופו רח"ל, והוא נרפא ממנה, אזי זה מעורר <<

פרשתנו פרשת בכורים, פרשה נפלאה היא עד מאד, ויש בה יסודות גדולים לחיי כל יהודי, ובראש ובראשונה מדת הפרת הטוב, כמו שכתב רש"י "וענית ואמרת - שאינך כפוי טובה".

ולפיכך נסמכה פרשת בכורים, לראש השנה - בפרשת כי תבא, ולא נאמרה בחמש וקרא יחד עם שאר העבודות והקרבנות שבמקדש ובכהנים.

היות שראש השנה זה זמן בריאת העולם ובעקר האדם, והארה זו חוזרת בכל שנה מחדש, ועל כן צריך לבא לפני הבורא שבראנו, בשמחה, כפתוב "ישמח ה' במעשיו", "ישמח ישראל בעשיו", וכן דוד מלכנו אומר "בואו לפניו ברננה" על שאנו "עמו וצאן מרעיתו".

ועקר השמחה זה על כל הטוב שה' נתן לנו מרב אהבתו אלינו, ועל כן קוראים פרשת בכורים לפני ראש השנה לזכר את כל הטוב, שה' נתן לנו ברחמים.

וזה שנאמר בעזרא, "אכלו משמנים ושתו ממתקים ושלחו מנות לאין נכון לו כי קדוש היום לאדנינו, ואל תעצבו כי חדות ה' היא מעזכם", כי עקר מצות הבאת בכורים לבית המקדש זה בשמחה, ועל כן

המשך לקח מהפרשה

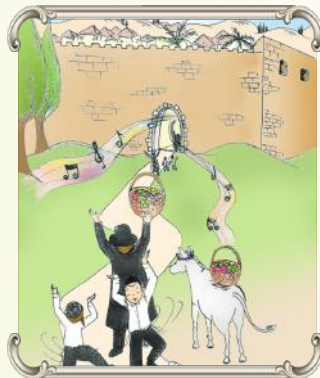
פרשת בכורים צריכה להיות עטרה לראשנו, שה' חפץ שנעשה עסק מכל הטוב שיש לנו, שנהיה חיוביים. בימים אלו פלנו מאחלים זה לזה 'שנה טובה ומתוקה', וכן בראש השנה אנו אוכלים סימנים לשנה טובה, היות שכאשר אדם עסוק בטוב, ה' מרעיף עליו טוב. כאשר אדם מברך את כלם, והוא מפרגן לכלם את כל הטוב, ה' נותן לו עוד ועוד טוב.

אדם שפלו שיר ושבח לבורא, על הארץ הנפלאה שהנחיל לאבותינו ולנו - הוא דבק בדרכי אבותינו, שנטעו אשל והיו מלמדים את הבריות, לברך לבורא על כל מאכל שאכלו, כמבאר במדרשים באריכות.

וזו תכלית התורה הקדושה, לדבר ולשוח מהקב"ה בכל רגע ועת, כשם שחתן לפני חתנתו עסוק בכל עת בענין החתנה, ואב שנולד לו בן עסוק כל היום בבנו מרב אהבתו אליו - כן מטל עלינו להדבק בדרך של דוד מלכנו ושלמה חכמנו, ששרו ושבחו לה' וראו בכל עת את כל הטוב

שה' עושה עמנו.

כמה ראוי לנו לעשות עסק מכל הטוב שה' עושה עמנו: מהבריות, מהמשפחה, מהאכל הנפלא, מהשפע העצום שיש לנו לפרטי פרטים. ולומר, "אבא, אני אוהב אותך, אתה נותן לי כל כך הרבה טוב כל רגע, אתה משגיח עלי שיהיה לי את הכי טוב. זכני להיות נאמן אליך לשוב אליך באהבה, לראות שאתה נותן לי את רוב טובך וחסדך - שכל הקשיים שלי יתגמדו לעמתי כל הטוב".

נאמר בבכורים "וענית" לשון הרמת קול, שאנו צריכים לזעק מרב התפעלות על כל הטוב שיש לנו....

וכן ראוי להניף את הפרות הנפלאים - את הילדים המתוקים - ולומר "הודו לה' כי טוב, איזו מתיקות אתה נותן לי, אני מתבייש ממך לא מגיע לי כלום. אני מלא בהערכה על כל הטוב שאתה משפיע עלי". וזה מה שה' רוצה מאתנו, שנחשב עליו, שנדבר ממנו, שנבקש ממנו, שנהיה תלויים בו וברחמיו.

וכבר נאמר בקללות, "תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה" - שכאשר אדם לא מתקשר לקב"ה על ידי כל הטוב, אזי ה' שולח לו תזכורות כואבות, ר"ל, בכדי שיזכרוהו ויתקשר עמו יתברך.

וברוך ה' כלנו מודים ומהללים, ברם עלינו להיות כנים עם עצמנו ולבדק האם אנו מודים בכדי לצאת ידי חובה בלבד חלילה, או שכל מהותנו זה שמחה, אהבת ה' והודאה, האם אנו אכן מתפעלים מכל תפוח טוב שאנו אוכלים ומכל התבוננות בבריאה הנפלאה.

נשים דגש על ההודאה והכרת הטוב לקל יתברך ויתעלה, ועל ידי כן יהיו כל חיינו מלאים וגדושים בשמחה ובשירה והלל, הנובעים מאהבת ה' הפורצת את כל הגבולות.

אותנו להתבונן שה' מציל אותנו ואין לנו את אותה מחלה. ולפיכך מודים לה' בתוך רבים, כדי שכלם יצטרפו להודאה. ובכדי לזכות לכה צריך להיות בערבות זה עם זה, שגשגתתף עם הקשיים של האלת, וכאשר נצטרף עם השני בסבלו נרבה בתפלות להצלחתו. וכך נזכה גם לשמחה בישועתו.

ובמקנו צויה התורה לעשות עסק מהפרות של הבכורים, ללמדנו שנתפעל מהדברים הקטנים, ומתוך כך נבוא להפירה שבוראי ראוי לנו להודות על הילדים והאשה והבריות שיש לנו.

ולא עוד, אלא שהפרות זה דברים שאדם רגיל בהם, והקב"ה חפץ שנתבונן פטוב למרות שהוא נראה לנו כדבר טבעי ומתבקש, שבכל אכילה נתבונן כמה חן וחסד יש בלחם, באבטיח, בענבים ועוד ועוד, שבכל מעשה שאנו עושים, אפילו שהוא נראה גשמי, נחשב על הבורא. ומתוך כך יהיו כל מעשינו עבודת ה' מתוך אהבה ושמחה.

וכאשר אדם חי בהתבוננות זו, הוא מלא בהפרת הטוב, הוא לא חושב שהכל מגיע לו. כאשר אדם רואה אנשים שאינם יכולים לאכל כרגיל רח"ל, או אנשים שיש להם מגבלות מסוימות, זה זעקה משמים שנתעורר ונתבונן שזה כלל לא פשוט כל הטוב שיש לנו.

וזה שנאמר בבכורים "וענית" לשון הרמת קול, שאנו צריכים לזעק מרב התפעלות על כל הטוב שיש לנו. ולפיכך בפרשת בכורים מלבד שאנו מודים על הפרות, אנו מודים על עצם חיינו ועל גאולתנו ועל ארץ ישראל.

היות שכאשר אדם פוקח את העיניים בדברים הקטנים והשגרתיים, בפרות המתוקים שה' נותן לנו, הוא רואה את כל הטוב המרבה שסביבו; את הארץ הנפלאה, את הבית המרוח, וכן הלאה.

כאשר אדם לא כפוי טובה, הוא יודע להעריך את כל הטוב שהוא מקבל מהסביבה שלו, ובפרט מהוריו מרבו ומאשתו והוא מיקר את אשתו, את הילדים שלו, את הבית שלו, וכן הלאה. ומתוך כך הוא לא מתמרמר על זוטות. שכאשר אדם יודע שבני ביתו זה נכס אגדי, הוא לא שובר את הכלים על כל דבר קטן. והמציאות תוכיח שאדם מוכן לשלם על אשתו שתהיה בריאה, כל הון דעלמא!

אדם מתעצל לחשב על הדברים הפשוטים, אדם שוכח כל היום לחשב על החסדים המרבים שה' משפיע עליו. ולפיכך ראוי לנו לשון בבית עם בני המשפחה: ה' אוהב אותנו, אנחנו אוהבים את ה' בלי גבול ומדה. הבה נודה לה' בכל לבבך - על הלב שפועם בקרבנו, על הבריות, בכל נפשך זה הילדים והמשפחה שהם נפשו של האדם, 'בכל מאדך' - זה כל הטוב: הבית, הפרנסה וכל טוב.

פנינים לראש השנה

נאמר "משה ידבר והאלקים יענו בקול", שה' מדבר מתוך גרונו.

ונצטיינו לתקוע בשופר להראות שה' מפקיר הכל, והכל בידו וברצונו. ולעתיד לבוא עתיד הבורא לתקוע בשופר גדול, כי כל התרועה בידיו, ומכניע בזה את כל אויבי ישראל והודות לכך שופר גזול כשה' ללמד שלא השופר ולא הקול שיכים לאדם, אלא הכל שלו ברוך הוא.

ג. זכרונות זה כל הזכירות - שהקב"ה זוכר אותנו בכל עת, בין במצבים הטובים ובין במצבים הקשים, וכמו כן אנו צריכים להדבק בדרכי ה', ולזכור את רוב הטוב שהוא עשה עמנו מאודנו, וכן לזכור את כל הקשיים שהיו לנו, מתוך אמונה מחלטה, שהוא יתברך עשה אותם לטובתנו הנצחית.

שבראש השנה על האדם לעשות את עצמו קרוב עלה לקב"ה.

ב. מאה התקיעות שבראש השנה, רומזות למאה ברכות, שהם הערכה והודאה לקב"ה, על כל הטוב שהוא עושה עמנו.

בראש השנה, הקב"ה יורד אלינו ובורא לנו את כל העולם מרב אהבתו אלינו. והוא יורד לכל אחד ואחד, וה' הוא המולך והשולט בהכל, ככתוב בתהלים: "הוא עשנו ולא אנחנו" - שהאדם לא יכול לעשות כלום.

וה' ברב רחמיו נותן לנו ועושה עבורנו הכל, ואנחנו בסך הכל שופרות של המלך הגדול, והקולות המחשבות המעשים והבתים שלנו והכל כאשר לכל - שיך לה' יתברך שנותן לנו ברב ענותנותו ואהבתו אלינו, וכשם שבהר סיני

א. בראש השנה אנו נותנים לקב"ה את המלוכה על ידי שאנו נותנים לו את עצמנו במתנה, ונביאר את הדבר על פי משל - למלך שבקש מבנו שיתן לו מתנה שעל ידה יראה לו את גדל הערכתו אליו, והבן חשב 'מה אתן לאבי הרי לא חסר לו כלום', ולבסוף החליט לתת לו את עצמו במתנה ואמר לו - 'אבא אני שלך וכל אשר תבקש אני מוכן לעשות בשמחה'.

וכמו כן בראש השנה הקב"ה מבקש שנמליך אותו ונביע בזה את הערכתנו אליו, ועל כן אנו תוקעים בשופר, שזה כלי פשוט שטמון בו עומק גדול, שזה הנשימות שלנו, שהם עקר חיותנו, ואת זה אנו נותנים לקב"ה.

וכן כתב המשנה ברורה (סימן קפ"א סק"ו)

פנינים מצוירים

בדברים הפשוטים שאנו חיים יום יום.

וכן בסכות אנו נכנסים לספה שעשויה מפסלת גרן וקב, כי ה' לא מחפש דברים גדולים, ה' מחפש שתעשה עסק מהדברים הפשוטים, תתקשר עם הבורא, תאמר מלים טובות, רבנו של עולם אני מודה לך על כל הטוב שיש לי, שאני בריא, אני נושם, טוב לי

מאד!

ולפיכך התורה עושה עסק גדול ממביאי הבפורים, עד שאפלו המכבדים שבמקדש היו יוצאים לקראת מביאי הבפורים, היות שאשר יהודי עושה עסק מהטוב שה' נותן לו, ודבק בבורא באהבה, ה' שמח בכך מאד.

בראש השנה אנו מודים לקב"ה על הנשימות, שאנו תוקעים בשופר ומוציאים את הנשימות ומודים על הנשימות המתוקות שהקב"ה מנשים אותנו בכל עת.

וכן ביום הכפורים היה הכהן מקטיר את הקטרת, שזה כל הנשימות המתוקות.

ואמר חז"ל (ברכות כג.)

שמי שמתעטש בתפלתו סימן יפה לו, היות שהעטוש מוציא את הפסלת ואדם מעריך את הנשימות שלו. ואפילו שהתעטשות זה דבר שנראה מזלזל, הקב"ה שמח בכך כי דוקא מהדברים הפשוטים ה' שמח ביותר.

ולפיכך בראש השנה אנו לוקחים את השופר שהוא דבר פשוט מאד, ומזה ה' שמח מאד, היות שרצונו יתברך, שנהיה אתו בקשר,

הדרך לשמחה

"תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה"

איתא בגמרא (ערכין יא.) איזו עבודה שבשמחה ובטוב ללב הוי אומר זה השירה, וצריך באור מדוע הגדידה הגמרא את ענין השמחה בשירה? ועוד יש להקשות מפני מה לא צוה הגמרא להדיא על השמחה? ועוד קשה מפני מה הענישה התורה כל כך הרבה קלות על חסר השמחה?

ונראה לבאר על פי מה שכתב הרמב"ם (הלכות לולב פ"ח) וזה לשונו "השמחה שישמח האדם בעשיית המצוה ובאהבת האל שצוה בהם, עבודה גדולה היא, וכל המונע עצמו משמחה זו ראוי להפרע ממנו, שנאמר "תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה", וכל המשפיל עצמו ומקל בגופו בכדי לשמוח לפני ה', הוא הגדול המכבד העובד מאהבה, שנאמר "והמלך דוד מפיו ומכרפר לפני ה' וגו'".

ומבאר בדבריו שהשמחה אינה מצוה בפני עצמה, אלא היא תוצאה של עבודת ה' מאהבה, ומטעם זה הענישה התורה כל כך על חסר השמחה, מפיון שזה מראה שעבודת האדם היא כמצות אנשים מלמדה, ולא מתוך אהבה לעשות את רצון ה' יתברך.

והדרך לזכות לשמחה, זה על ידי שיתבונן ברב חסדי ה' שעמו ובאהבתו העצומה אלינו, וישמח בחלקו הטוב, וישיר וישבח לשמו יתברך, ומלבד שהשירה והרקודים נובעים כתוצאה מהשמחה, הם גם פן מביאים לאדם שמחה ואהבה לקב"ה, ולכן הזכר בגמרא "טוב ללב", מכיון ששש לאדם לב טוב, הוא שמח ומסתדר עם כלם, ה' יזכנו.

"ואמרת לפני ה' אלקיך"

כתב הרמב"ם (הלכות מע"ש ונטע רבעי פ"א) "מצות עשה להתודות לפני ה' אחרי שמוציא כל המתנות שבזרע הארץ". וצריך באור מפני מה נקראת אמירה זו בשם ודוי מעשרות? ועוד מה הענין של תרומות ומעשרות? וכיצד ביכלתנו לקיים מצוה זו בימינו?

ונראה לבאר על פי משל - לאב שהזמין את בנו לגור בביתו עם כל משפחתו, ונתן לו את כספו, ואכן הבן נהל את הבית כראוי תוך שהוא מכבד מאד את אביו, וכן הוא חנף את ילדיו לתת לאביו בתחלה מכל מאכל אשר יאכלו וכדומה, וגם אחרי פטירת הסב המשיך הבן לשמור על מקומו של אביו, ולתת שם בתחלה צלחת עם אכל, וכששאלוהו בניו לפשר הדבר, השיב 'ברצוני להקנות לכם את מדת הפרת הטוב לסבכם על כל הטוב שנתן לנו, שבזכותו יש לנו את הבית הזה ובזכותו אנו מתפרנסים בכבוד.

וכמו כן ענין תרומות ומעשרות זה שנתן לפנהיגים, ללוים ולעניים, בכדי שנדע שהכל בא מאתו יתברך, ועלינו להודות לו, ולהדבק במדותיו, שכלם חסד ורחמים, ובכדי שנחדיר את היסוד הזה, צונו הקב"ה לעלות עם המעשר שני והנטע רבעי לירושלים, ולקבל מהפנהיגים ומהלוים את הדעת הזו, וכן נצטוינו להתודות לפני הקב"ה, ופרש ר' משה פינשטיין (בספרו קול רם ג) שענין הודוי זה פרוש וודאות הנובעת מהתבוננות ברב הטוב שעושה עמנו האל יתברך.

ונלמד מכך לתת לזולת מכל דבר טוב שיש לנו, הן מהזמן והן ממאכל טוב וכדומה, וכן נודה לקב"ה על כל הטוב שהוא עושה עמנו, ועל ידי זה נחדיר לעצמנו שהכל זה מאתו יתברך, ונודה ונהלל לשמו, וכן נחפץ להדבק במדותיו ולעדן את מדותינו לחסד ורחמים.

במקומות אלו, אך התברר שבנסי ה' אף אחד לא נפגע.

לאחר התפלה הגבאי נגש אלי כשהוא מלא בשמחה ושאל אותי איך ארע הפלא הגדול הזה שידעת להושיב באותם רגעים את בנד הקטן על ברקיה הרי הוא היה אמור לשבת במקום שרכשת עבורו? באותם רגעים נגש אלינו אותו יהודי שבנו ישב על פסא בני והסביר שבנו ישב שם בטעות משום שהיה נדמה לו שזהו מקומו. פמובן הודתי לה' שנתן לחברי את הטעות הזאת שגרמה להצלת חיי בני.

התברר לי שההבטחה לה' שלא לבא לכלל מריבה על מקומות ישיבה הצילה את חיי בני מרדת שחת, ודרכי לספר את המעשה הזה לבני ולנכדי, בכל ערב הימים הנוראים עם המסקנה הבאה:

הדרך לאדם להבטיח את מקומו בעולם הזה, היא על ידי שיתר על מקומו לאחרים...

ש.ק.

טבריה

